moteris

1984 4 (160)

KETVIRTOSIOS TAUTINIŲ ŠOKIŲ ŠVENTĖS
GARBĖS VIEŠNIA MARIJA BARONAITĖ-GRĖBLIŪNIENĖ
UŽDEGA UGNĮ ŠVENTĖS ATIDARYMO METU 1972 M. ČIKAGOJE

MARIJA BARONAITĖ - GRĖBLIŪNIENĖ IR TAUTINIO ŠOKIO ATGIMIMAS LIETUVOJE

GENOVAITĖ DUMČIŪTĖ-BREICHMANIENĖ

1983 m. pradžioje Adelaidėje, Pietų Australijoje, 75 m. amžiaus sukaktį kukliai ir tyliai atšventė Marija Baronaitė-Grėbliūnienė. Tiktai 1983 m. ''Pasaulio Lietuvyje'' Nr. 3 ir ''Moteryje'' 1984 m. Nr. 1 ši jos sukaktis trumpai buvo suminėta. Per visus metus niekur kitur lietuviškoje spaudoje neteko nieko apie ją skaityti. Pas mus jau taip įprasta, kad tik žmogui amžinybėn iškeliavus, apie jį rašomi nekrologai ir visi jo nuopelnai iškeliami. Todėl man kilo mintis su ''Moters'' skaitytojomis pasidalinti kai kuriomis žiniomis apie savo buvusią mokytoją, pažvelgti į jos gyvenimą, nuveiktus darbus, supažindinti su jos asmeniu, kurį man teko visą gyvenimą stebėti, nes mūsų keliai laiko bėgyje išsiskirdavo, bet ir vėl susikryžiuodavo. Be to, esu tikra, kad daugumas jaunesnių lietuvių moterų mažai apie M. Baronaitę yra skaičiusios, nes jos pavardė suminima tik sąryšyje su vienu ar kitu iš jos gabesnių mokinių išėjimu viešumon, pažymint, kad tai M. Baronaitės mokinys.

M. Baronaitė gimė 1908 m. sausio 5 d. Vilniuje. Baigusi Panevėžio mergaičių gimnaziją, įstojo į Rygos Fizinio Auklėjimo Institutą, kurį baigė 1929 m. Gavusi valdžios stipendiją, 1930 m. išvyko į Austriją ir studijavo bei tobulinosi toje pat srityje Vienos ir Grazo universitetuose. Baigusi studijas 1935 m., grįžo į Kauną, kur jau veikė prieš metus įsteigti Aukštieji Kūno Kūltūros Kursai. Šie kursai buvo įsteigti paruošti fizinio auklėjimo mokytojams, kurių buvo didelis trūkumas. M. Baronaitė buvo pakviesta tuose kursuose lektore. Per 4 metus buvo paruoštos ir išleistos 4 laidos naujų mokytojų (42 vyrai ir 62 merginos). Užpildžius mokytojų trūkumo spragą, 1938 m. rudenį kursai buvo uždaryti ir Vytauto Didžiojo Universiteto Humanitarinių Mokslų Fakultete atidaryta Fizinio Auklėjimo katedra, kurion lektore vėl pakviesta M. Baronaitė. Kursas buvo praplėstas ir išdėstytas į 4 metus. Kaip buvo tikėtasi, kai kurie Hum. mokslų studentų fizinį auklėjimą pasirinko šalutiniu dalyku. Kadangi daugumas mankštos, o taip pat ir teoretinių paskaitų vyko Kūno Kultūros Rūmuose, tad mums reikėdavo per 15 min. užbėgti į kalną ir pasibaigus paskaitai, vėl grįžti į Didžiuosius Universiteto Rūmus pakalnėje. Kai kurios mokytojos, baigusios anksčiau kursus, įstojo į universitetą toliau tobulintis ir gauti aukštojo mokslo diplomą. Vėliau vasaros atostogų metu ir daugiau mokytojų išvykdavo į užsienį pasitobulinti ritminės gimnastikos, išraiškos šokio ir kitose srityse, bet 1935-1938 m. M. Baronaitė turbūt buvo vienintelė baigusi fizinio lavinimo kursą Austrijos universitete, tad jai ir teko aukščiausios pareigos — lektoriauti universitete. Ir jos vardas tampriai surištas su kvalifikuotų fizinio auklėjimo mokytojų paruošimu, kaip ir tautinių šokių atkūrimu.

Amerikoje ir Kanadoje tik paskutiniame dešimtmetyje pradėtas ''garbinti'' judesys ir įvairiausiomis progomis piršti ''physical fitness'', pripažįstant ir iškeliant neabejotiną judesio ir mankštos reikšmę jauniems ir seniems. Kai prieš 35 metus atvykome į Kanadą, labai nustebau, kokioje apverktinoje padėtyje buvo fizinis auklėjimas, pvz. gimnazijoje be kovos žaidimų jokia kita mankšta nebuvo privaloma. Šiandien viskas yra priešingai: steigiami įvairūs privatūs klubai, kur vakarais galima mankštintis; daugumoje moterų žurnalų įvesti mankštos skyriai; televizijoje nuolatinės pamokos rytais ir vakarais. Daugelis įstaigų sudaro sąlygas savo tarnautojams sportuoti pietų pertraukos metu, leidžiamos įvairios brošiūros, kuriose išaiškinamas judesio teigiamas veikimas palaikyti kūną ilgiau aktyvų, patvarų ir jauną, pagyvinant kraujo apytaką, širdies raumenų veikimą ir neleidžiant kūnui suglebti, kai einant senyn kūno raumenys atrofuojasi ir silpnėja.

Visas šis sąjūdis per Europą ir kartu Lietuvą parėjo jau prieš 50-60 metų. Šio sąjūdžio šūkis buvo: ''Spiritus sanus in corpore sano'' — sveikame kūne, sveika siela . . . O kūnas gali būti sveikas, jeigu jau nuo jaunystės pratinsime jį judėti, mankštintis, tobulėti ir sveikai maitintis.

Atgavusi nepriklausomybę, Lietuva stengėsi neatsilikti nuo savo labiau pažengusių kaimynų kultūros,